

Vreme: 30.07.2026 06:00

Medij: rs.bloombergadria.com

Link: <https://rs.bloombergadria.com/tehnologija/inovacije/108003/eu-steze-obruc-oko-klauda/news>

Autori: Vladislav Pavlov

Teme: Evropska komisija

Naslov: Evropa želi kontrolu nad kladom, podacima i AI

16313

Evropska unija pokušava da smanji zavisnost od američkih tehnoloških kompanija na dva ključna fronta: kladu i podacima.

Evropska unija je godinama digitalnu politiku gradila oko zaštite privatnosti, tržišne konkurencije i prava korisnika. Sada se težište pažnje pomera na kontrolu infrastrukture na kojoj rade kompanije, države i sistemi veštačke inteligencije.

Zato se pojam digitalne suverenosti vratio u centar evropske tehnološke politike. Evropske kompanije i institucije moraju da znaju gde su im podaci, ko ima pristup, pod kojim zakonom, preko koje infrastrukture i koliko lako mogu da promene provajdera ako im uslovi više ne odgovaraju.

Dva fronta su ključna. Prvi je klad infrastrukture, gde evropsko tržište u velikoj meri zavisi od američkih kompanija. Drugi su podaci, koji u vreme veštačke inteligencije postaju osnovni resurs za automatizaciju, modele, agente i industrijske sisteme.

Ta dva fronta se sve više spajaju. Veštačka inteligencija zavisi od klauda, grafičkih procesora, data centara i velikih količina podataka. Kontrola te infrastrukture sve direktnije utiče na ekonomiju.

Klad je dugo posmatran kao tehnička usluga. Kompanija zakupi server, bazu podataka ili prostor za skladištenje i plaća ono što koristi. Danas se na kladu oslanjaju bankarski sistemi, javna uprava, zdravstvo, trgovina, mediji, industrijske platforme i sve veći broj alata veštačke inteligencije.

Klad je postao sloj između kompanije i njenog kupca, države i građanina, aplikacije i podataka. Zbog toga Evropska komisija sada pažljivije gleda tržišnu moć najvećih američkih provajdera.

Komisija je krajem juna ocenila da Amazon Web Services (AWS - Amazonova klad jedinica) i Microsoft Azure treba da budu obuhvaćeni DMA (Digital Markets Act - Akt o digitalnim tržištima). To je zakon kojim EU pokušava da ograniči tržišnu moć najvećih digitalnih platformi.

Brisel tvrdi da su AWS i Azure najveća i druga najveća klad usluga u EU. Komisija navodi i da imaju stabilne korisničke baze, velike ekosisteme, visoke troškove promene provajdera i sve važniju ulogu u nabavci AI alata.

Ako konačna odluka potvrdi preliminarni stav, AWS i Azure bi mogli da dobiju obaveze koje se odnose na interoperabilnost, prenosivost podataka, ograničenje zaključavanja korisnika i sprečavanje favorizovanja sopstvenih usluga.

Za korisnike je ključna mogućnost izlaska iz jednog klad ekosistema. EU želi da smanji rizik da kompanija jednom izgradi aplikacije, baze podataka i AI alate kod jednog provajdera, a zatim ostane vezana za njega zbog troškova, tehničkih ograničenja i složenih integracija.

Evropski klad provajderi postoje i dalje. Među njima su OVHcloud, Deutsche Telekom, SAP, Orange, Scaleway, Telecom Italia i drugi nacionalni ili regionalni igrači. Problem je u razmeri.

Prema podacima Synergy Research Group, evropsko klad tržište je 2024. dostiglo 61 milijardu evra. Prihodi evropskih provajdera su od 2017. do 2024. više nego utrostručeni, ali je ukupno tržište raslo još brže. Udeo evropskih klad provajdera pao je sa 29 odsto u 2017. na oko 15 odsto, gde se poslednjih godina stabilizovao.

Vreme: 30.07.2026 06:00

Medij: rs.bloombergadria.com

Link: <https://rs.bloombergadria.com/tehnologija/inovacije/108003/eu-steze-obruc-oko-klauda/news>

Autori: Vladislav Pavlov

Teme: Evropska komisija

Naslov: Evropa želi kontrolu nad kladom, podacima i AI

Najveći dobitnici tog rasta bili su Amazon, Microsoft i Google. Te tri kompanije zajedno drže oko 70 odsto evropskog klad tržišta.

Za Brisel je to ekonomsko i strateško pitanje. Evropske kompanije sve više grade aplikacije, podatke, AI alate i poslovne procese na infrastrukturi američkih firmi. Tako najvažniji sloj digitalne ekonomije ostaje pod kontrolom kompanija izvan EU.

Zavisnost se vidi u alatima koje developeri koriste, u bazama podataka, ugovorima, bezbednosnim sertifikatima, sistemima za identitet, analitici, AI modelima i partnerskim kanalima. Što je više tih slojeva vezano za jednog provajdera, to je promena skuplja i sporija.

Podaci se mogu izvesti iz sistema. Aplikacije, integracije, bezbednosna pravila, modeli i znanje timova često ostaju vezani za jedan ekosistem. To je glavni razlog zbog kojeg Brisel sve češće govori o zaključavanju korisnika.

Dominacija velikih klad provajdera postaje još važnija zbog veštačke inteligencije. AI sistemi traže računarsku snagu, podatke, memoriju, skladište i specijalizovane alate. Većina kompanija to ne može da izgradi sama što znači da će količina klad resura da se drastično poveća sa višim korišćenjem AI alata.

Zato se AI sve češće kupuje kroz klad. Kompanija dobija pristup modelima, GPU kapacitetu, data platformama, alatima za treniranje, alatima za bezbednost i gotovim AI servisima.

Synergy navodi da u Evropi najbrže rastu generativni AI servisi kao što su GPUaaS (Graphics Processing Unit as a Service - grafički procesori kao usluga) i GenAI PaaS (Generative AI Platform as a Service - platforma za generativnu veštačku inteligenciju kao usluga). Rast tih specifičnih servisa procenjen je na 140 do 160 odsto.

To menja tržište. Kada kompanija bira klad, sve češće bira i svoj AI ekosistem. Microsoft u Azure povezuje OpenAI, Copilot i sopstvene enterprise alate. Amazon u AWS razvija Bedrock i širok portfelj AI usluga. Google Cloud ima Gemini i sopstvenu AI infrastrukturu.

Evropska komisija zato u slučaju AWS-a i Azurea gleda širu sliku. Današnji klad prihvati važni su sami po sebi, ali je za regulatore još važnija buduća uloga ovih platformi u ekonomiji veštačke inteligencije.

Drugi deo evropske suverenosti odnosi se na podatke. U prethodnoj deceniji glavna tema bila je zaštita ličnih podataka kroz GDPR (General Data Protection Regulation - Opšta uredba o zaštiti podataka). Danas je fokus širi.

Evropa pokušava da reguliše i industrijske podatke, podatke iz povezanih uređaja, podatke koji nastaju u fabrikama, energetskim sistemima, vozilima, zdravstvu, logistici i javnom sektoru.

Razlog je veštačka inteligencija. Modeli postaju vredniji kada imaju pristup kvalitetnim, specifičnim i ažurnim podacima. U industriji to mogu biti podaci o mašinama, potrošnji energije, kvarovima, lancima snabdevanja ili ponašanju korisnika. U javnom sektoru to mogu biti podaci o saobraćaju, zdravstvu, urbanizmu ili administrativnim procesima.

EU Data Act, koji se primenjuje od 12. septembra 2025, uvodi jasnija pravila o tome ko može da koristi koje podatke i pod kojim uslovima. Zakon se posebno bavi podacima koje stvaraju povezani proizvodi i usluge, ali i prenosivošću podataka između klad provajdera.

To je važno jer evropska ekonomija mora da pronađe ravnotežu između zaštite podataka i njihove upotrebe. Bez većeg protoka podataka nema konkurentnih AI modela, boljih industrijskih sistema i efikasnije javne uprave. EU želi da taj protok bude uređen evropskim pravilima.

U javnoj raspravi se često čuje da podaci treba da budu čuvani u Evropi. To jeste važan deo priče, ali ne rešava ceo problem.

Važno je ko upravlja infrastrukturom, ko ima administratorski pristup, pod čijom je kompanija pravnom nadležnošću, ko kontroliše softverski lanac snabdevanja i da li korisnik može da šifruje podatke ključevima koje sam kontroliše.

Zbog toga se u Evropi sve više pravi razlika između data residency, odnosno čuvanja podataka na određenoj teritoriji, i data sovereignty (suverenitet baze podataka), odnosno stvarne kontrole nad podacima.

Američki CLOUD Act (Clarifying Lawful Overseas Use of Data Act - američki zakon o zakonitom pristupu podacima u kladu) dodatno komplikuje tu raspravu. Taj zakon omogućava američkim vlastima da u određenim pravnim postupcima, koje se tretiraju kao pretnja nacionalnoj bezbednosti Amerike, traže podatke od američkih kompanija, čak i kada se podaci čuvaju van SAD.

Američke vlasti nemaju neograničen pristup evropskim bazama podataka. Ipak, evropski korisnici moraju da razumeju pravni rizik kada ključnu infrastrukturu poveravaju firmama koje su pod američkom nadležnošću.

Vreme: 30.07.2026 06:00

Medij: rs.bloombergdria.com

Link: <https://rs.bloombergdria.com/tehnologija/inovacije/108003/eu-steze-obruc-oko-klauda/news>

Autori: Vladislav Pavlov

Teme: Evropska komisija

Naslov: Evropa želi kontrolu nad kladom, podacima i AI

Zbog toga EU u Data Actu uvodi i zaštitne mere protiv neovlašćenog pristupa nepersonalnim podacima od strane vlasti trećih zemalja, kada bi takav pristup bio suprotan pravu EU ili nacionalnom pravu.

EU poslednjih godina gradi širi pravni okvir za digitalnu ekonomiju. Ti zakoni se često posmatraju odvojeno, ali zajedno pokazuju isti pravac: Brisel želi veću kontrolu nad platformama, podacima, veštačkom inteligencijom, sajberbezbednošću i digitalnom infrastrukturom.

Novi evropski digitalni zakoni najviše menjaju svakodnevni rad kompanija koje prodaju softver, klad usluge ili AI proizvode evropskim kupcima. Efekat se vidi se u arhitekturi sistema, ugovorima sa dobavljačima, načinu čuvanja podataka, bezbednosnim procedurama i troškovima prodaje velikim klijentima.

GDPR je prvi naterao kompanije da detaljno mapiraju gde se podaci nalaze, ko ih obrađuje i po kom osnovu. DMA sada cilja najveće platforme i pokušava da smanji zaključavanje korisnika u zatvorene ekosisteme. Data Act dodatno gura prenosivost podataka i lakši prelazak između klad provajdera. AI Act uvodi obaveze za kompanije koje razvijaju ili koriste AI sisteme, posebno kada se radi o visokorizičnim upotrebama i modelima opšte namene. NIS2 i Cyber Resilience Act podižu standarde sajberbezbednosti za kritične sektore i digitalne proizvode.

Za regionalne IT firme to znači više operativnog posla. Kompanija koja želi da prodaje bankama, osiguravajućim kućama, telekomima ili javnom sektoru u EU moraće da dokaže kako upravlja podacima, kako bira klad provajdera, kako štiti sistem, kako prijavljuje incidente i kako koristi AI. To više nije dodatak uz proizvod, već deo same prodaje.

Multi-klad strategija zato postaje skuplja. Ako firma koristi AWS za infrastrukturu, Azure za AI alate, Google Cloud za analitiku i još jedan evropski provajder za osetljive podatke, svaka integracija traži dodatne ugovore, bezbednosne kontrole, procedure za pristup, enkripciju, logove, dokumentaciju i plan izlaska. Što je sistem složeniji, to je skuplje dokazati usklađenost.

Najveći trošak za regionalne firme će dolaziti iz pravnog rada, bezbednosnih provera, revizija, sertifikacija, dokumentacije i vremena koje prodajni tim troši da odgovori na pitanja velikih evropskih kupaca. Kompanije koje to ne pripreme unapred teže će ulaziti u enterprise prodaju

A incidenata je bilo ogroman broj u poslednjih nekoliko godina, od strane velikih klad provajdera Google je platio preko 4.2 milijarde evra, Microsoft oko 370 miliona evra, Amazon 1,9 milijardi evra. Dosadašnje kazne za Big Tech ne treba čitati kao direktan udar na klad infrastrukturu. Većina velikih evropskih kazni odnosila se na oglašavanje, društvene mreže, konkurenciju i obradu ličnih podataka. Ipak, one pokazuju širi pravac evropske politike: Brisel sve agresivnije kažnjava modele u kojima velike platforme koriste tržišnu moć, podatke i zatvorene ekosisteme za jačanje sopstvene pozicije. U slučaju klada, taj pritisak se sada premešta na pitanje interoperabilnosti, prenosivosti podataka i mogućnosti da korisnik napusti jednog provajdera bez velikog tehničkog i finansijskog troška

Evropski odgovor ima i investicioni deo. Brisel pokušava da ograniči tržišnu moć američkih firmi, ali istovremeno želi da izgradi evropsku infrastrukturu koja može da podrži klad, podatke i veštačku inteligenciju.

Evropska komisija u junu predstavila CADA (Cloud and AI Development Act - Akt o razvoju klada i veštačke inteligencije). Cilj je da se ojačaju evropski klad i AI ekosistem, poveća ulaganje u data centre i smanji zavisnost od kritičnih tehnologija izvan EU.

CADA predviđa najmanje utrostručenje kapaciteta data centara u EU u narednih pet do sedam godina. Plan uključuje brže dozvole, bolji pristup energiji, zemljištu, vodi i finansiranju, kao i zajednički evropski okvir za procenu suverenosti klad i AI usluga.

Taj okvir uvodi četiri nivoa suverenosti. Najniži nivo znači da se podaci obrađuju i čuvaju u infrastrukturi koja se nalazi u EU. Viši nivoi traže veću nezavisnost od trećih zemalja, transparentnost softverskog lanca, evropsko vlasništvo i kontrolu, kao i zaštitu od spoljnog mešanja.

EU time pokušava da napravi skalu poverenja za različite vrste korisnika. Nisu svi podaci jednako osetljivi. Rizik nije isti kod marketinške kampanje, bolničkog sistema, vojne komunikacije, energetskog sektora ili poreske uprave.

Evropska komisija koristi i javnu nabavku kao instrument digitalne suverenosti. U aprilu je dodelila tender od 180 miliona evra za sovereign klad usluge za šest godina. Ugovor su dobili evropski provajderi i konzorcijumi iz Luksemburga, Nemačke, Francuske i Belgije.

To je važan signal tržištu. Evropski klad ne može da raste samo kroz deklaracije. Potrebni su veliki kupci, dugoročni ugovori i referentni projekti.

Javni sektor je logično polazište. Državne institucije, regulatorna tela i javne agencije imaju najviše razloga da traže veći nivo kontrole nad infrastrukturom i podacima.

Vreme: 30.07.2026 06:00

Medij: rs.bloombergadria.com

Link: <https://rs.bloombergadria.com/tehnologija/inovacije/108003/eu-steze-obruc-oko-klauda/news>

Autori: Vladislav Pavlov

Teme: Evropska komisija

Naslov: Evropa želi kontrolu nad kladom, podacima i AI

To ne znači da će javni sektor brzo napustiti američke provajdere. Realniji scenario je segmentacija. Najosetljiviji sistemi i podaci ići će ka suverenim rešenjima. Manje osetljivi servisi ostaće na velikim globalnim klad platformama.

U ovoj raspravi postoji i praktično ograničenje. AWS, Azure i Google Cloud nude razmeru, stabilnost, globalnu dostupnost, veliki broj servisa, jak partnerski ekosistem i veliki broj stručnjaka koji znaju da rade na tim platformama.

Evropski provajderi često mogu da ponude bolju kontrolu, lokalnu usklađenost i niži pravni rizik. Ali ne mogu uvek da ponude isti broj servisa, isti globalni doseg ili istu AI infrastrukturu.

Zato evropska suverenost ne vodi nužno ka potpunom odvajanju od američkog kлада. Realniji scenario je veći izbor. Kompanije i države treba da mogu da koriste globalne provajdere, ali bez zavisnosti od jednog ekosistema. Najosetljiviji podaci i sistemi mogu da se prebace na evropsku infrastrukturu, dok manje osetljivi servisi mogu da ostanu na globalnim platformama.

Takav pristup daje Evropi veću pregovaračku moć. Ne traži se izolacija, već sposobnost da se ključni sistemi kontrolišu kada je to važno.

Za kompanije iz Srbije i regiona ova tema može delovati daleko. Ali neće ostati daleko.

Kompanije koje rade sa evropskim klijentima, bankama, osiguravajućim kućama, zdravstvom, javnim sektorom ili industrijom sve češće će dobijati pitanja o tome gde čuvaju podatke, koji klad koriste, ko ima pristup logovima, da li koriste AI modele za obradu klijentskih podataka i kako mogu da promene provajdera.

Veliki evropski kupci sve češće traže sigurnosne upitnike, popis podobrađivača, opis klad arhitekture, dokaz o enkripciji, politiku brisanja podataka i objašnjenje kako se koriste AI alati. Za manje IT firme iz regiona to produžava prodajni ciklus i povećava trošak pripreme ponude.

Problem je posebno vidljiv kod firmi koje koriste više klad servisa. Jedan alat može biti na AWS-u, drugi na Azure, treći na Google Cloudu, a deo podataka kod evropskog provajdera zbog zahteva klijenta. Takva arhitektura može da smanji zavisnost od jednog dobavljača, ali povećava broj ugovora, integracija, bezbednosnih provera i internih procedura.

Za regionalne startape to znači da tehnička odluka postaje komercijalna odluka. Kupac u EU neće primarno gledati funkcionalnost proizvoda i cenu licence, kao ranije već će da stavi veći fokus na pravni rizik i mesto obrade podataka kao i sposobnost firme da odgovori na incident.

To posebno važi za startape koji prodaju enterprise softver u EU. Kupci će zahtevati da znaju gde se podaci čuvaju, da li se koriste za treniranje modela, ko je podobrađivač, koji je region kлада, kako se brišu podaci i šta se dešava ako dođe do zahteva vlasti treće zemlje (Amerike).

Zato klad strategija postaje deo prodajne strategije. Dobro pripremljena kompanija mora da zna koje podatke prikuplja, koji su osetljivi, gde se obrađuju, koliko dugo se čuvaju, ko im pristupa i kako se mogu izvesti iz sistema.

Za AI proizvode to je još važnije. Ako korisnik unese poverljive podatke u AI alat, kompanija mora da zna da li ti podaci ulaze u model, ostaju u logovima, koriste se za poboljšanje servisa ili se prosleđuju trećim stranama.

Poverenje u proizvod sada zavisi i od pravnog i tehničkog odgovora na ta pitanja.

Klad kao nova kritična infrastruktura

Zašto je američka dominacija problem za Brisel

Veštačka inteligencija ubrzava zavisnost

Drugi front su podaci

Evropski digitalni zakoni kao okvir suverenosti

CADA kao pokušaj izgradnje evropskog kapaciteta

Javni sektor kao prvi kupac

Zašto prelazak na evropski klad neće biti brz

Šta ovo znači za kompanije u regionu

